
Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sreda, 31. avgust 2011

SPLOŠNA MATURA

Izpitna pola 1 – Obča zgodovina

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

BOLJŠEVIZEM, FAŠIZEM, NACIZEM

1. *Prvo vprašanje:* Februarska revolucija. Ime je po julijanskem koledarju. / Marčna revolucija. Ime po gregorijanskem koledarju. (1 točka) *Delnega odgovora ne upoštevamo.*
Drugo vprašanje:
Zahteva po koncu carstva oz. monarhije (carjeva oblast). (1 točka)
Izstop Rusije iz 1. svetovne vojne, zaradi vseh strahot in njenih posledic. (1 točka)
Zahteva po socialnih spremembah in izboljšanje položaja prebivalstva. (1 točka)
Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.
Skupaj 4 točke.
2. Pravilni odgovori so D, E in F. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
3. Drugi organ odločanja je bil (petrogradski) sovjet (1 točka), ki je predstavljal delavski (kmečki, nižji sloj) razred (1 točka).
Skupaj 2 točki.
4. Lenin je imel negativno stališče do 1. svetovne vojne, ker je ta imperialistična in nepotrebna (1 točka). Oblast morata v drugi etapi revolucije prevzeti proletariat in kmečki sloj (1 točka). Lenin ima odklonilen odnos do parlamentarne republike (1 točka) in se zavzema za sovjetsko republiko (republiko delavskih, dninarskih in kmečkih odposlancev) (1 točka).
Skupaj 4 točke.
5. (Ruska) socialdemokratska stranka.
1 točka
6. Odlok o zemlji: Zemljo bodo odvzeli veleposestnikom in Cerkvi (v korist kmečkih sovjetov). (1 točka)
Odlok o miru: Rusija mora čimprej skleniti mir in izstopiti iz vojne. (1 točka)
Za samo navedbo obeh odlokov 1 točka.
Skupaj 2 točki.
7. *Prvo vprašanje:* Separatni oz. ločen mir je zato, ker je samo Rusija podpisala mir, medtem ko so druge antantne države še naprej v vojni s centralnimi silami. (1 točka)
Pri odgovoru se priznajo vse vsebinsko ustrezne, strokovno utemeljene pojasnitve.
Drugo vprašanje: Rusija je izgubila baltske dežele (Litva, Latvija, Estonija), Poljsko in Ukrajino.
Za navedbo dveh ozemelj 1 točka.
Skupaj 2 točki.
8. *Prvo vprašanje:* Nasprotniki v vojni so bili esseri, boljševiki (revolucionarji), ki so imeli Rdečo armado, in protirevolucionarji (plemstvo, buržoazija in socialni demokrati – menjševiki), ki so imeli belo gardo. (1 točka)
Drugo vprašanje: Rdeča armada je proletarska oz. revolucionarna vojska (simbol rdeča barva) (1 točka). Boljševiki pa so nasprotno vojsko imenovali bela garda, ker so nekdanji carski gardisti nosili belo uniformo (1 točka). *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 3 točke.
9. *Prvi element:* Vodilno vlogo v državi in družbi je imela partija, posameznik je bil podrejen interesu sistema (ki sta ga posebej partijsko in državno vodstvo ter birokratski aparat). *Za eno navedbo 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Drugi element: Lenin je po neuspešnem vojnem komunizmu uvedel novo ekonomsko politiko (NEP), ki je ponovno uvajala tržno gospodarstvo. Dovoljena je zasebna lastnina, oživljeno tržno gospodarstvo. Veleindustrijo in veletrgovino je še vedno nadzirala država in usmerjala gospodarstvo. *Za eno navedbo 1 točka.*
Stalin je nato uvedel načrtno gospodarstvo, petletko. Obseg celotne proizvodnje je načrtovan. Prva petletka je bila usmerjena v težko industrijo, druga v kmetijstvo. SZ je postala tretja

industrijska sila na svetu. Kmetijska politika ni bila uspešna. *Za eno navedbo 1 točka.*

Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.

Tretji element: V času čistk so ljudi izključevali iz partije, z zrežiranimi, montiranimi procesi pa so jih obsodili na dolgotrajne zaporne kazni, izrekli smrtne obsodbe, jih izganjali v Sibirijo. *Za eno navedbo 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*

Četrty element: Stalin je postal kult osebnosti, mit o genialnosti in nezmotljivosti voditelja. Kult osebnosti so v SZ ustvarjali z različnimi zvrstmi umetnosti, z raznimi manifestacijami ...

Za eno navedbo 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.

Skupaj 5 točk.

10. *Društvo narodov* je bilo ustanovljeno z versajsko mirovno pogodbo 1919, zato da čuva svetovni mir. *(1 točka)*

Gulag je delovno taborišče v Sovjetski zvezi, kjer so zapirali politične zapornike (in kriminalce). *(1 točka)*

Lateransko pogodbo je podpisala Italija (Mussolini) leta 1929 s papežem. Ustanovljena je bila državnica Vatikan ter uredila odnose med Italijo in Cerkvijo. *(1 točka)*

Skupaj 3 točke.

11. Pohod na Rim. *Priznamo tudi opis dogodka.*

1 točka

12. Značilnosti Mussolinijeve politike so bila zastraševanja, izganjanje ljudi, politični umori in zapiranje ljudi. *Za vsako pravilno navedbo 1 točka.*

Skupaj 2 točki.

13. Italija je pridobila Abesinijo (Etiopijo) *(1 točka)* in Albanijo *(1 točka)*.

Skupaj 2 točki.

14. Vodilno vlogo so imele ZDA, Velika Britanija (VB, Anglija), Francija in Italija. *Za navedbo štirih držav 2 točki, za tri ali dve 1 točka.*

Skupaj 2 točki.

15. Nemčija je izgubila Alzacijo in Loreno, severni Schleswig, večino Vzhodne Prusije, del Poljske, poznansko območje, Gdansk, Posarje in kolonije. *Za navedbo enega ozemlja 1 točka.*

Omejili so nemško vojaško moč tako, da so razpustili večino vojne mornarice in letalstva, razpustili general štab, omejili vojsko na 100 tisoč mož in prepovedali večino vojne industrije. *Za eno navedbo 1 točka.*

Nemčijo so spoznali za pglavitnega krivca za vojno in ji naložili visoko vojno odškodnino (126 milijard zlatih mark). *(1 točka)*

Skupaj 3 točke.

16. *Prvo vprašanje:* Spartakova zveza (KPN, komunistična stranka) / Spartakovci. *(1 točka)*

Drugo vprašanje: Upor je bil zadušen (voditelja Karel Liebknecht in Rosa Luxemburg pa ubita). *(1 točka)*

Skupaj 2 točki.

17. *Prvo vprašanje:* Ime je dobila po ustavi, sprejeti (leta 1919) v Weimarju. / Ime je dobila po kraju, kjer je bila razglašena republika. *Za eno navedbo 1 točka.*

Drugo vprašanje: Politiko načrtne inflacije je Nemčija vodila zato, da bi se izognila plačevanju reparacij. *(1 točka)*

Skupaj 2 točki.

18. *Prvo vprašanje:* Adolf Hitler je (leta 1923) poskusil izvesti državni udar, vendar se je poskus ponesrečil in Hitlerja so zaprli. *(1 točka)*

Drugo vprašanje: Moj boj (Mein Kampf). *(1 točka)*

Skupaj 2 točki.

19. V Nemčiji je bila gospodarska kriza, velika brezposelnost. (1 točka)
Gospodarska kriza je povzročila tudi politično krizo, ki je preprečevala sodelovanje političnih strank (socialistične in ljudske). Krepile so se desne in leve politične stranke. Hitler je dobil podporo v konservativnih krogih in vojski. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
20. Pravilni odgovori so A, B in F. Za vsak pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj 3 točke.
21. *Prvo vprašanje:* Avstrija, Sudeti, Porenje, Češka (Čehoslovaška). Za tri navedbe 2 točki, za dve 1 točka.
Drugo vprašanje: Münchenski sporazum. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
22. *Prvo vprašanje:* Podpisnika sta Ribbentrop in Molotov. (1 točka)
Drugo vprašanje: Pakt o nenapadanju / razdelitev interesnih območij v vzhodni Evropi. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
23. Protikominternski pakt. / Jekleni pakt.
Za eno navedbo **1 točka.**
24. (Pablo) Picasso.
1 točka
25. Pravilni odgovori so 6, 2, 1, 5, 4 in 3. Upoštevamo tudi pravilen zapis letnic: 1936, 1921, 1919, 1933, 1929 in 1923. Za šest pravih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
Skupaj 3 točke.

Izpitna pola 2 – Narodna zgodovina

V izpitni poli je 25 nalog. Možnih je 60 točk.

SLOVENCİ V SREDNJEVEŠKEM RIMSKO-NEMŠKEM CESARSTVU

1. *Prvo vprašanje:* Oton I. (1 točka)
Drugo vprašanje: Pridobil si je podporo visokih cerkvenih dostojanstvenikov, ki jim je podeljeval velike fevde. Plemstvo. (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 2 točki.
2. Vzhodna krajina, Karantanska krajina, Podravska krajina, Savinjska krajina, Kranjska krajina, Istrska krajina, Veronska krajina in Furlanska krajina, šest grofij ob rekah zgornji Adiži in Muri.
Za osem pravih odgovorov 3 točke, za sedem ali šest 2 točki, za pet ali štiri 1 točka.
Skupaj 3 točke.
3. *Prvo vprašanje:* Velika Karantanija. (1 točka)
Drugo vprašanje: Osrednjo vlogo v novonastali pokrajini je imela (vojvodina) Koroška. (1 točka)
Tretje vprašanje: Velika Karantanija je bila ustanovljena iz obrambnih razlogov; zaradi obrambe pred Ogri; zaradi širitve mej proti vzhodu (proti Ogrom). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
4. *Prvo vprašanje:* Dajanje krme za konje, oddajanje drobnice in ovac, delo na dvoru, žganje opeke, obdelovanje vinogradov, zidanje hiš, delanje opeke, brodarjenje. *Za tri naštetih obveznosti 1 točka.*
Drugo vprašanje: Zemljiški gospod je nadvojvoda Janez (upoštevamo tudi samo Janez). (1 točka)
Tretje vprašanje: Nov tip fevdalizma imenujemo frankovski (zahodni). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
5. *Prvo vprašanje:* Štajerska, Kranjska, Koroška in Goriška. *Za navedbo štirih dežel 2 točki, za tri ali dve 1 točka, za eno pa 0 točk.*
Drugo vprašanje: Gradec, Ljubljana, Celovec in Gorica. *Za navedbo štirih glavnih mest 2 točki, za tri ali dve 1 točka.*
Skupaj 4 točke.
6. *Prvo vprašanje:* Duhovščina, plemstvo in meščanstvo. (1 točka)
Drugo vprašanje: V goriškem deželnem zboru. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
7. Pravi odgovori so B, C, F in H. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
8. *Prvo vprašanje:* Interregnum je obdobje brezvladja (1254–1273) v rimsko-nemškem cesarstvu. (1 točka)
Drugo vprašanje: Volilni knezi so izvolili Rudolfa Habsburškega, ki je bil nepomemben fevdalec, in so s tem želeli onemogočiti krepitev cesarske oblasti. (1 točka)
Tretje vprašanje: Češkega kralja Otokarja II. (Přemysla). (1 točka)
Skupaj 3 točke.
9. *Prvi element:* Vzpon Celjanov se je začel s Hermanom II. (1 točka)
Drugi element: Celjani so svojo dinastično moč povečevali z vojnami, pridobivanjem cerkvenih fevdov, posojanjem denarja, porokami, nakupi posestev, dedovanjem. *Za tri različne navedbe 1 točka.*
Tretji element: V državne kneze jih je povzdignil nemški cesar Sigismund (1 točka), zaradi dobrih odnosov s Celjani; ker je Herman II rešil življenje Sigismundu Luksemburškemu, sorodstvenih vezi, tudi zaradi krize Habsburžanov (1 točka).
Četrty element: Habsburžani so začeli s Celjani vojno (fajdo), ki se je končala s podpisom obojestranske dedne pogodbe, s katero v primeru izumrtja ene druga družina prevzame njeno dediščino. (1 točka)
Skupaj 5 točk.

10. *Prvo vprašanje:* Kolonizacija je naseljevanje (praznega, pustega, še neposeljenega ali redko poseljenega območja). (1 točka)
Drugo vprašanje: Pri notranji kolonizaciji se na nenaseljena območja naseljuje domače prebivalstvo, pri zunanji kolonizaciji pa se na nenaseljena področja naseljujejo ljudje iz tujih dežel. (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 2 točki.
11. Druga faza kolonizacije je zajela pretežno nižinske predele, tretja faza pa je segla višje, tudi do nadmorske višine 1000 metrov. (1 točka)
Kolonizaciji sta bili načrtni, v drugi fazi je kolonizacija notranja, pa tudi zunanja. To velja tudi za 3. fazo (lahko tudi nižinska in višinska). *Za navedbo dveh različnih tipov kolonizacije 1 točka.*
V drugi fazi kolonizacije so nastajala naselja, ki so v imenu dobila in ohranila ime vas, ves, tudi Dorf (Dobrla ves, Nova vas), v tretji fazi so dobivala imena Novak, Novina, Rovt, Rut. (1 točka)
Skupaj 3 točke.
12. Celki so samotne višinske kmetije, zemljo imajo v enem kosu, zanje je značilna samooskrbnost, zato poleg stanovanjskega objekta še več drugih poslopij.
Za eno navedbo 1 točka.
13. Pravilni odgovori so B, C in F. *Za vsak pravilen odgovor 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
14. *Velika pravda:* dajatev za zemljo, ki jo ima kmet v zakupu. Plačuje jo v žitu, tudi vinu, živini. (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Mala pravda: dajatev za grajsko gospodinjstvo (jajca, mast, perutnina, mleko, povrtina, sadje). (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Primščina: dajatev, ki jo mora kmet plačati za obnovitev podložniškega razmerja ob smrti starega gospodarja. (1 točka) *Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.*
Skupaj 3 točke.
15. Uveljavilo se je triletno kolobarjenje.
1 točka
16. *Prvo vprašanje:* Tovorništvo. (1 točka)
Drugo vprašanje: Pojav urbanih naselij in potreba po transportu, razvitejši prometno-trgovski tokovi po poteh, zaradi dodatnega zaslужka, želja fevdalnih gospodov po spreminjanju naturalnih dajatev v denarne. *Za eno navedbo 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
17. *Prvo vprašanje:* Najprej začnejo nastajati mesta na Koroškem (1 točka). Nastala so zaradi trgovine. (1 točka).
Drugo vprašanje: Na Kranjskem je nastalo več mest zaradi obrambe pred Turki (1 točka).
Skupaj 3 točke.
18. Pravilni odgovori so C, D, A in B. *Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
19. Za primorska mesta je bila značilna antična kontinuiteta.
Primorska mesta obsegajo širše zaledje, celinska pa so obdana z obzidjem.
Prebivalstvo se v primorskih mestih ukvarja tudi s kmečkimi dejavnostmi, meščani v notranjosti le z obrtjo in trgovino.
Primorska mesta so imela že izoblikovano mestno samoupravo v obliki mestne komune, nosilci samouprave so mestno plemstvo (nobiles), v notranjosti so v mestnem svetu le pravi meščani.
Mesta v Primorju imajo pisane statute, mesta v notranjosti privilegije, ki jih podeli mestni gospod.
V primorskih mestih so tudi sedeži župnij, v notranjosti praviloma zunaj mest.
Jezikovne razlike med primorskimi in celinskimi mesti.
Za vsako pojasnitev razlike 1 točka. Upoštevamo vsak strokovno sprejemljiv odgovor.
Skupaj 3 točke.
20. V notranjosti sta prevladovala nemški in slovenski jezik, v Primorju pa romanski (italijanski) in slovenski jezik.
1 točka

21. Fužinarstvo (železarstvo) in rudarstvo, steklarstvo (glažutarstvo).
1 točka
22. *Prvo vprašanje:* Meja je potekala po Dravi. (1 točka)
Drugo vprašanje: Mejo je določil vladar Karel Veliki. (1 točka)
Skupaj 2 točki.
23. Pravilni odgovori so 6, 3, 5, 1, 4 in 2. *Upoštevamo tudi pravilni zapis letnic: 1461, 1273, 1436, 976, 1382 in 1072. Za šest pravilnih odgovorov 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dva 1 točka.*
Skupaj 3 točke.
24. *Prvo vprašanje:* Na Slovenskem delujejo cistercijani, kartuzijani, frančiškani, dominikanci, minoriti, benediktinci, viteški redovi. *Za dve navedbi 1 točka.*
Drugo vprašanje: Samostani so opravljali versko, kulturno in gospodarsko dejavnost. *Za dve navedbi 1 točka.*
Skupaj 2 točki.
25. Skriptorij (scriptorium), prepisovalnice.
1 točka